

**Список кандидатів (колективів),
висунутих на здобуття Державної премії України в галузі освіти 2019 року,
видатних досягнень кандидатів (колективів) та суб'єктів їх висування
за номінаціями:**

Номінація «Дошкільна і позашкільна освіта»

1. Науково-прикладна робота

***«Перспективність і наступність між дошкільною та початковою освітою
засобами інтегрованої особистісно-орієнтованої технології в умовах
Нової української школи»***

Суб'єкт висування: **Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського**

Авторський колектив у складі:

Будак Валерій Дмитрович – доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, ректор;

Степанова Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, декан факультету дошкільної та початкової освіти;

Якименко Світлана Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, факультет дошкільної та початкової освіти, завідувач кафедри початкової освіти;

Дячук Валентина Іванівна – учитель вищої категорії, учитель-методист, відмінник освіти України, Миколаївська загальноосвітня школа № I-III ступенів № 50 імені Г. Л. Дівіної Миколаївської міської ради, директор;

Голян Людмила Павлівна – відмінник освіти України, дошкільний навчальний заклад № 139 «Золотий півник» м. Миколаїв, завідувач.

Анотація роботи

Метою роботи є реалізація принципів перспективності та наступності у процесі гармонійного розвитку дитини на етапах дошкільної та початкової шкільної освіти засобами інтегрованої особистісно-орієнтованої технології розвитку, навчання і виховання, надання педагогічному процесу цілісного і послідовного характеру на основі пріоритетності особистісно-орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, інтегрованого, середовищного підходів.

Наукова ідея представлена комплексної науково-прикладної роботи полягає в забезпеченні доступності та перспективності формування цілісного світогляду здобувачів дошкільної та початкової освіти засобами інтегрованого змісту освітнього процесу; реалізує тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти в умовах реформування загальної середньої освіти на засадах Концепції Нової української школи; створює оптимальні психолого-педагогічні умови для розвитку пізнавальних процесів здобувачів освіти; спрямовується на головні лінії розвитку фізичного, психічного та морально-духовного здоров'я дитини, її життєво важливих умінь і навичок, системи ціннісних ставлень до світу, до самої себе; сприяє розвитку індивідуальності; забезпечує єдність змісту виховання і навчання здобувачів освіти, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти та Державним стандартом початкової освіти.

Напрацьований авторським колективом досвід пройшов апробацію в закладах освіти м. Миколаїв (заклади дошкільної освіти № 50, 130, 132, 139 і закладах середньої освіти № 9, 28, 46, 50 Миколаївської міської ради) та поширений упродовж 2014-2018 років серед освітян України.

Досвід колективу з названої проблеми був представлений на міжнародних і всеукраїнських виставках (Золота медаль у ІХ Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» за проект «Становлення мовленнєво-творчої особистості майбутніх вихователів в умовах Нової української школи» в номінації «Інновації в підготовці та перепідготовці педагогічних кадрів і їх адаптації до нових вимог Нової української школи» (м. Київ, 2017 р.), почесне звання «Лідер інновацій в освіті» у Десятій міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» в номінації «Інновації в підвищенні якості освіти» (м. Київ, 2018 р.), конкурсах і відзначений дипломами. Апробація результатів дослідження здійснювалася на Всеукраїнських семінарах, науково-практичних конференціях, круглих столах тощо протягом 2003-2018 років.

За матеріалами дослідження опубліковано наукові та науково-методичні праці у кількості 119: зокрема, одноосібних монографій – 4, колективних монографій – 10; навчально-методичних видань – 66, наукових статей у збірниках матеріалів конференцій – 39, представлено досвід закладів

дошкільної освіти м. Миколаївської ЗОШ І-ІІІ ст. № 50 ім. Г. Л. Дівіної у фахових журналах: «Початкова освіта» (№ 7(535), 2010 р.) та «Дитячий садок» (№ 45-46, 2008 р.), «Вихователь-методист» (№ 3, 2015 р.), «Учитель початкової школи» (№ 1, 6, 10, 12, 2018 р.). Захищено 9 кандидатських дисертацій.

Номінація «Загальна середня освіта»

1. «Здоров'язбережувальна технологія «Навчання у русі» в контексті ідей Нової української школи»

Суб'єкт висування: **Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

Авторський колектив у складі:

Дубогай Олександра Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я, завідувач кафедри фізичного виховання та здоров'я;

Тимошенко Олексій Валерійович – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університету імені М.П. Драгоманова, факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я, декан;

Цьось Анатолій Васильович – доктор наук з фізичного виховання і спорту професор, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, перший проректор, проректор із адміністрування та розвитку;

Кириленко Світлана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», начальник відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи;

Бережна Таміла Іванівна – кандидат педагогічних наук, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», вчений секретар;

Дубогай Дмитро Анатолійович – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я, завідувач лабораторії спортивно-педагогічної інформатики.

Анотація роботи

Актуальність теми запропонованої роботи визначається тим, що одним із пріоритетних напрямів реформування освіти є забезпечення у кожному закладі загальної середньої освіти відповідних умов навчання і виховання фізично й психічно здорової особистості, а також орієнтирами розвитку системи освіти, що відображають ідеї Нової української школи.

Мета і завдання конкурсної роботи – організаційно-педагогічний супровід здоров'язбережувальної технології «Навчання у русі» у закладах загальної середньої освіти на основі принципу «Сім'я – заклад» для реалізації гармонійного інтелектуального й фізичного розвитку та формування психофізичного стану учнів 6-12 років.

Наукова новизна полягає у розробленні здоров'язбережувальної системи у закладах загальної середньої освіти на основі здоров'язбережувальної технології «Навчання у русі», яка базується на комплексі оздоровчо-рухових вправ, форм та методів роботи, які сприяють створенню умов освітнього середовища, руховій активності, спонукають учнів до миттєвого мислення, своєчасному запобіганню розумової втоми, вчать дружному та гуманному спілкуванню однолітків, розвивають особистісну відповідальність і патріотичні почуття.

Практична значущість отриманих результатів полягає в обґрунтуванні доцільності методики рухових вправ, ігор, виховних ситуацій, комплексів фізичних вправ, запропонованих у «Щоденнику розвитку та здоров'я учнів 6-12 років», а також забезпечує:

1) впровадження особливого режиму рухової життєдіяльності учнів в освітній процес;

2) впровадження індивідуальних рухових і психофізичних корекційних оздоровчо-виховних та рухових програм;

3) інтеграцію принципу «батьки – вчителі – партнери» відповідно до тестових критеріїв «Щоденника розвитку та здоров'я школярів 6-12 років».

Упровадження здоров'язбережувальної технології «Навчання у русі» було реалізовано у 10 областях України: Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Кіровоградській, Сумській, Тернопільській, Черкаській, Чернігівській, Харківській, Хмельницькій та в місті Києві.

Починаючи з 2004 року, результати досліджень авторів було презентовано в освітніх закладах на наукових, науково-методичних та практичних конференціях.

Загальна кількість публікацій складає 23 найменування, з яких: монографії – 1; методичні посібники – 12; навчально-методичні посібники – 5; щоденник розвитку та здоров'я учнів 6-12 років – 1; комп'ютерний модуль діагностичних методик оздоровчо-рухового навчання – 1; методичні рекомендації – 3.

2. Науково-прикладна робота

«Теоретичне і методичне забезпечення та практичне впровадження інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти»

Суб'єкт висування: **Національна академія педагогічних наук України**

Авторський колектив у складі:

Засенко В'ячеслав Васильович – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, директор, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху;

Колупаєва Алла Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, заступник директора з наукової роботи, головний науковий співробітник відділу інклюзивного навчання;

Таранченко Оксана Миколаївна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушенням слуху,

Данілавічюте Еляна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, завідувач відділу логопедії;

Кравчук Наталія Іванівна – заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, відмінник столичної освіти, школа I-III ступенів № 168 Оболонського району міста Києва, директор;

Чувикіна Луара Кімівна – школа I-III ступенів № 168 Оболонського району міста Києва, заступник директора з навчально-виховної роботи;

Туровець Ганна Миколаївна – школа I-III ступенів № 168 Оболонського району міста Києва, лікар, інструктор з лікувальної фізкультури.

Анотація роботи

Актуальність теми. Вперше в Україні розроблено і втілено у практику цілісну модель інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Результати проведеної роботи, окрім відомої теоретичної значущості, сприяли зміні ставлення суспільства до дітей з особливими потребами, а також забезпеченню їх рівного доступу до якісної освіти на основі розроблених організаційно-методичних механізмів.

Метароботи – розроблення теоретично обґрунтованої та експериментально апробованої цілісної моделі інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами на теренах України.

Наукова новизна: розроблено концептуальні засади інклюзивного навчання; окреслено теоретико-методологічні положення розбудови інклюзивного навчання в Україні, які серед інших стали основоположними; вперше у вітчизняній освітянській науці обґрунтовано понятійно-термінологічні визначення стосовно дітей, які мають ті чи інші особливості розвитку – «діти з особливими освітніми потребами», оскільки загальнозживаними та законодавчо закріпленими в Україні були терміни: «аномальні діти», «дефективні», «інваліди», «діти з вадами»; надано визначення поняття інклюзивне навчання та саме в такому формулюванні введено до наукового обігу: «Інклюзивне навчання – це гнучка, індивідуалізована система з психолого-педагогічною підтримкою дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи, що розташована поблизу місця проживання».

Науково-практична значущість: здійснено методичне забезпечення процесу інклюзивного навчання; розроблено навчальні курси для педагогічних університетів та інститутів підвищення кваліфікації; підготовлено посібники для батьків дітей з особливими освітніми потребами, управлінців, службовців; розроблено навчальні, корекційні програми та критерії оцінювання.

За матеріалами роботи за участі представників МОН України та громадських організацій розроблено відповідну нормативно-правову базу.

Результати роботи висвітлено у понад 400 публікаціях, зокрема, 6 монографіях, 4 освітніх програмах для закладів вищої освіти, 7 освітніх програм для закладів загальної середньої освіти, понад 60 науково та навчально-методичних посібників та у понад 300 статтях.

Номінація «Професійно-технічна освіта»

1. «Інтегроване інформаційно-освітнє середовище та реабілітаційні заходи для забезпечення рівного доступу до якісної освіти осіб з особливими освітніми потребами»

**Суб'єкт висування: Харківський національний університет
радіоелектроніки**

Авторський колектив у складі:

Аврунін Олег Григорович – доктор технічних наук, професор, Харківський національний університет радіоелектроніки, завідувач кафедри біомедичної інженерії;

Гайдук Ніна Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка», директор Міжнародного центру професійного партнерства «Інтеграція»;

Невлюдов Ігор Шакирович – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Харківський національний університет радіоелектроніки, завідувач кафедри комп'ютерно-інтегрованих технологій, автоматизації та мехатроніки;

Павлиш Володимир Андрійович – кандидат технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Національний університет «Львівська політехніка», перший проректор;

Потимко Оксана Збігневна – кандидат історичних наук, заслужений працівник соціальної сфери України, Національний університет «Львівська політехніка», керівник Ресурсного центру освітніх інформаційних технологій для осіб з особливими потребами;

Салєєва Антоніна Денисівна – кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України, Український науково-дослідний інститут протезування, протезобудування та відновлення працездатності, директор;

Семенець Валерій Васильович – доктор технічних наук, професор, Харківський національний університет радіоелектроніки, ректор;

Федасюк Дмитро Васильович – доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Національний університет «Львівська політехніка», проректор з науково-педагогічної роботи;

Филипенко Олександр Іванович – доктор технічних наук, професор, Харківський національний університет радіоелектроніки, декан факультету автоматики і комп'ютеризованих технологій.

Анотація роботи

Актуальність роботи. Цикл робіт спрямований на вирішення важливого для суспільства України завдання забезпечення господарства країни кваліфікованими робітничими кадрами та молодшими спеціалістами. Для сучасної професійно-технічної освіти вкрай критичним є здатність запропонувати роботодавцям ґрунтовно підготовлених фахівців, добре знаних на досягненнях сучасної науки та високотехнологічних виробництв, що мають досвід практичної роботи, здатних швидко інтегруватися та використовувати свої знання, уміння та навички у практичній діяльності. Шляхом подолання ситуації, що склалася, є спільні та узгоджені дії закладів професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти разом із промисловими компаніями, підприємствами та фірмами для суттєвої перебудови змісту професійно-технічної освіти на підставі сучасних науково-технологічних досягнень, інформаційно-комунікаційних технологій, створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України. Вкрай важливою ця потреба відчувається сьогодні, в умовах запровадження SMART-технологій, Інтернету речей IoT, інтелектуальних виробництв (SMART-factory), всього, що знаменує еру наступної промислової революції Industry-4.0.

Особливим напрямком у цій діяльності є забезпечення прав кожної людини на можливість повної реалізації свого потенціалу, приносити користь суспільству і стати його повноцінним членом. Нажаль, кількість громадян, які мають певні особливі потреби, останнім часом в Україні збільшилась. Завдання як держави в цілому, так і закладів професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти допомогти таким громадянам якомога швидше стати невіддільною частиною суспільства, інтегруватися у його повсякденне життя, знайти професійне застосування відповідно до своїх можливостей. Саме на формування таких якостей, знань, навичок та здібностей у осіб з особливими освітніми потребами (ООП) й зорієнтована багаторічна робота організацій, які висувають свої результати на здобуття Державної премії України в галузі освіти.

Складності реалізації інтегрованого інклюзивного навчання особливо гостро проявляються в умовах професійно-технічної та фахової передвищої освіти, де від учня/студента з ООП, окрім теоретичних знань, вимагається наявність добре розвинутих практичних навичок та вмінь, здатності орієнтуватися в сучасному високотехнологічному, а часом й інтелектуальному виробництві, існує постійна потреба в реальній роботі з обладнанням, що фактично унеможлиблює рівність доступу до професійної (професійно-технічної) освіти особам з ООП.

Мета комплексу робіт. Узагальнення науково-практичного досвіду роботи колективу авторів з інноваційної діяльності щодо створення безбар'єрного освітнього середовища, інтегрованого інклюзивного навчання та умов для освіти і розвитку осіб з ООП у закладах професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти.

Авторським колективом поданої роботи успішно *реалізовано завдання побудови інклюзивного освітнього середовища, яке сприяє розвитку професійно-технічної освіти і підготовці кваліфікованих робітничих кадрів та молодших спеціалістів із поміж осіб з особливими потребами, забезпечує їм умови рівного доступу до професійно-технічної та фахової передвищої освіти.* Результатом отримано завдяки розробці та впровадженню новітніх технологій навчання та виробництва, що базуються на досягненнях інформаційно-комунікаційних технологій, на сучасних комп'ютерних та мікропроцесорних керуючих пристроях, зокрема, на волоконно-оптичних інформаційних системах, мікро-наносистемній техніці MEMS, робототехніці, 3D-друку, Surface Mounted Technologies (SMT) – виробництвах та ін.

Авторами реалізовано системний підхід, що тісно пов'язує процеси навчання, соціалізації та реабілітації осіб з особливими потребами. Це досягається поєднанням форм та змісту освітнього процесу з індивідуальними корекційно-реабілітаційними заходами, спрямованими на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності таких осіб.

Наукова новизна: розвинуто теорію організації інтегрованого інклюзивного навчання осіб з ООП у закладах освіти, що ґрунтується на поєднанні методів удосконалення освітньої, наукової, навчально-виробничої складових навчання та реабілітаційних заходів шляхом створення у закладах освіти центрів супроводу таких осіб та підготовки кадрів за міжнародними стандартами, що дозволило суттєво підвищити рівень навчально-виробничого процесу та ефективність підготовки осіб з ООП.

Науково-практична значущість: побудовано безбар'єрний інтегрований навчальний простір із реальним доступом до навчання шляхом створення та ефективної роботи у закладах освіти ресурсних та спеціальних навчально-реабілітаційних центрів різних рівнів; упровадження системи підготовки фахівців із реабілітації та соціального супроводу осіб з ООП за міжнародними стандартами; вдосконалення освітньої складової інтегрованого освітнього середовища шляхом упровадження у навчальний процес інтерактивної системи навчання на базі мережевої інфраструктури і віртуального навчального та інноваційного середовища закладу освіти; впровадження інформатизації та наукомісткості освіти як ресурсу формування системи інклюзивних освітніх послуг; створення та використання сучасної лабораторної бази для проведення експериментів із віддалених терміналів.

Результати проведеної роботи знайшли поширення у закладах професійно-технічної та фахової передвищої освіти, які є структурними підрозділами університетів або їх партнерами в межах науково-навчально-виробничих комплексів, зокрема, комплексу «Технологія та автоматизація». Всього до даної роботи залучено 13 коледжів та професійно-технічні училища Харківської, Донецької, Дніпропетровської, Львівської, Івано-Франківської, Хмельницької областей, декілька відомих в Україні промислових підприємств.

Опубліковано: 280 наукових праць, з них: 7 підручників; 41 навчальний посібник; 7 монографій; 23 патенти; 123 статті у наукових журналах; 10 методичних вказівок; 2 технічні умови для державної сертифікації розробленого лабораторного обладнання; 3 галузевих стандарти Міністерства промислової політики України; 53 публікації в базі даних SCOPUS; захищено 5 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук; 6 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук.

Номінація «Вища освіта»

1. «Наукове забезпечення інтеграції міжнародного та європейського досвіду у викладання закладами вищої освіти України основ метрології, технічного регулювання та забезпечення якості»

Суб'єкт висування: **Одеська державна академія технічного регулювання та якості**

Авторський колектив у складі:

Величко Олег Миколайович – доктор технічних наук, професор, Державне підприємство «Всеукраїнський державний науково-виробничий центр стандартизації, метрології, сертифікації та захисту прав споживачів» (ДП «Укрметртестстандарт»), директор Науково-виробничого інституту вимірювань електромагнітних величин та оцінки відповідності засобів вимірювальної техніки, професор кафедри нановимірювань та вимірювальної техніки Одеської державної академії технічного регулювання та якості;

Гордієнко Тетяна Богданівна – доктор технічних наук, доцент, старший науковий співробітник, Одеська державна академія технічного регулювання та якості, завідувач кафедри стандартизації, оцінювання відповідності та освітніх вимірювань;

Коломієць Леонід Володимирович – доктор технічних наук, професор, Одеська державна академія технічного регулювання та якості, ректор.

Анотація роботи

Актуальність теми. Підготовлений комплекс навчальної літератури з десяти підручників враховує специфіку і сучасний стан розвитку у сфері технічного регулювання, метрології, стандартизації, оцінюванні відповідності та забезпеченні якості, що сприятиме реформуванню вітчизняної освіти, її інтеграції в європейський та світовий освітній простір. Під час їхньої підготовки автори використали положення відповідних чинних нормативно-правових актів. Базовий навчальний матеріал викладений із використанням міжнародних і регіональних документів, настанов, стандартів, рекомендацій і запропонований у зручній для читача формі: від базових аспектів до практичного застосування.

Метою роботи є вдосконалення процесу навчання і забезпечення якості вищої та післядипломної освіти шляхом підготовки навчальної літератури, яка б показувала сучасний стан розвитку у сфері технічного регулювання, метрології, стандартизації, оцінюванні відповідності та забезпеченні якості.

Використання запропонованих підручників у навчальному процесі на старших курсах різних спеціальностей закладів вищої освіти, а також на курсах підвищення кваліфікації фахівців у галузі метрології, технічного регулювання, стандартизації й оцінювання відповідності сприятиме підвищенню їхнього рівня освіти, конкурентоспроможності та професійної компетентності, що є доволі важливим фактором з огляду на посилення конкуренції на ринку праці не лише в Україні, а й за її межами.

Наукова новизна отриманих результатів підтверджена науковими працями, представленими у наукометричних базах даних Scopus і Web of Science. Підручники захищені свідоцтвами про реєстрацію авторського права на твір та мають гриф МОН України.

При написанні зазначених підручників використано 98 авторських публікацій, зокрема: 1 монографія, 11 підручників, 15 навчальних посібників, 71 наукова публікація (у виданнях Великобританії, Франції, Німеччини, Португалії, Японії, Республіці Корея, Туреччини, Бразилії, Куби, Білорусі, Узбекистану, Хорватії); за тематикою захищено 2 докторські дисертації.

2. «Формування фахової компетентності майбутніх агроінженерів в умовах інтеграції освітнього середовища професійної підготовки»

Суб'єкт висування: **Подільський державний аграрно-технічний університет**

Авторський колектив у складі:

Іванишин Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, Подільський державний аграрно-технічний університет, ректор;

Сергієнко Володимир Петрович – доктор педагогічних наук, професор, Інститут неперервної освіти Національного університету імені М. П. Драгоманова, директор;

Дуганець Віктор Іванович – доктор педагогічних наук, професор, Подільський державний аграрно-технічний університет, завідувач кафедри професійної освіти;

Збаравська Леся Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Подільський державний аграрно-технічний університет, завідувач кафедри фізики і загальнотехнічних дисциплін;

Ляска Оксана Петрівна – кандидат психологічних наук, доцент, Подільський державний аграрно-технічний університет, доцент кафедри професійної освіти.

Анотація роботи

В Україні є сприятливі передумови для запровадження компетентнісного підходу, що інтеграційно-наскрізно пронизує увесь період підготовки фахівця, а отже і його становлення на всіх циклах навчання у закладах вищої освіти – через досвід і традиції вітчизняної освіти, орієнтованої на особистість студента, і відповідно – попиту на міжнародному ринку праці, через розуміння елементарних предметних понять до виконання простих практичних операцій, від репродукції фахової дії до самостійного вирішення професійних завдань.

Мета роботи: впровадження наскрізного підходу в інженерній освіті, побудованого за інтеграційним принципом і спрямованого на формування й розвиток різного рівня і виду фахових компетенцій у майбутніх інженерів.

Наукова новизна дослідження полягає:

- вперше обґрунтовано систему організації інтегрально-наскрізного освітнього простору в інженерній освіті, що спрямовано на формування й розвиток різного рівня і виду фахових компетенцій;
- розроблено методичку інтеграційно-наскрізної організації освітньої діяльності студентів як універсальну, що може бути використана для прикладної деталізації в інших фахових напрямках та спеціальностях;
- продемонстровано роль організації наскрізного практичного навчання студентів у формуванні і становленні їх фаховості і компетентності.

Практична значущість полягає в тому, що розроблено і впроваджено педагогічну модель інтеграційно-наскрізного освітнього простору, яка повинна включати комплекс умов, спрямованих на розвиток умінь студента застосовувати знання з різних навчальних дисциплін у майбутній професійній діяльності.

Упровадження ступеневої професійної освіти в Україні зумовлює потребу подальшого дослідження методички впровадження наскрізного підходу в інженерній освіті, побудованого за інтеграційним принципом і спрямованого на формування й розвиток різного рівня і виду фахових компетенцій у майбутніх інженерів. З моменту попереднього висування автори даної роботи продовжували досліджувати проблему вдосконалення підготовки інженерних кадрів, здійснено перегляд цілей навчання, побудови нових програм, щопередбачають інтеграцію фундаментальних і професійно спрямованих знань, розроблення, відповідно до неї змісту, методів, форм і засобів проведення занять, які дозволяють досягнути запланованих результатів навчання. Автори розмежували зміст і функції окремих етапів професійної підготовки, досягнули необхідної координації педагогічних дій, усунули дублювання навчального матеріалу, що забезпечує фахівцям глибші і міцніші знання, пов'язані з професійною діяльністю.

Наукові результати роботи відображено в 20 науково-методичних працях, зокрема: 1 – монографія, 4 – навчальні посібники, 15 наукових публікацій.

3. Комп'ютеризований навчально-методичний комплекс «Електротехніка та електроніка»

Суб'єкт висування: **Національний університет «Львівська політехніка»**

Авторський колектив у складі:

Бобало Юрій Ярославович – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук України, заслужений працівник освіти України, Національний університет «Львівська політехніка», ректор;

Гамола Орест Євгенович – кандидат технічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка», доцент кафедри теоретичної та загальної електротехніки;

Писаренко Леонід Дмитрович – доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», в. о. завідувача кафедри електронних приладів та пристроїв;

Стахів Петро Григорович – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Національний університет «Львівська політехніка», завідувач кафедри теоретичної та загальної електротехніки;

Шаховська Наталія Богданівна – доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», завідувач кафедри систем штучного інтелекту;

Якименко Юрій Іванович – доктор технічних наук, професор, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», перший проректор .

Анотація роботи

Актуальність теми. Для реалізації Національної доктрини розвитку освіти необхідною є інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів, а також упровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій. Створення індустрії сучасних засобів навчання, що відповідають світовому науково-технічному рівню, є важливою передумовою реалізації ефективних стратегій досягнення цілей освіти. Тому розроблення нових ефективних методів навчання на основі сучасних комп'ютерних інформаційних технологій із забезпеченням рівних можливостей здобуття освіти для різних категорій студентів є актуальним завданням.

Метою створення комп'ютеризованого навчально-методичного комплексу є реалізація положень, викладених у «Національній доктрині розвитку освіти», затвердженій Указом Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002, шляхом розроблення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, запровадження та розвитку дистанційного навчання поряд із традиційними засобами, що забезпечують доступність та ефективність освіти, подальше удосконалення засобів та методів навчання на прикладі Комплексу з вивчення базових положень електротехніки та електроніки, адаптованих до різних форм навчання, в тому числі, самостійної роботи студентів та організації доступу до інтегрованої бази знань студентам з особливими потребами. Робота над комплексом здійснювалася у співпраці з іноземними навчальними закладами.

Наукова новизна полягає у:

- ✓ комплексному поєднанні традиційних і сучасних комп'ютерних форм навчання;
- ✓ запровадженні нової форми лабораторного практикуму з використанням фізичного та імітаційного моделювання;
- ✓ розвитку технології проблемного навчання в лабораторному практикумі;
- ✓ розробленні принципів побудови алгоритмічно-програмних комплексів для вивчення та самонавчання дисциплінам електротехнічного та електронного профілю;
- ✓ здійсненні постановки задачі та створенні методів і засобів прийняття рішень щодо вибору подальших елементів навчального матеріалу на основі аналізу отриманих студентом результатів та його особистих показників, в т. ч. медичних.

Науково-практична значущість комп'ютеризованого навчально-методичного комплексу «Електротехніка та електроніка» полягає у створенні сучасного інформаційного-технологічного забезпечення навчального процесу підготовки спеціалістів європейського рівня у галузях електротехніки та електроніки. Розроблено апаратне та програмне забезпечення для комп'ютеризованої навчальної лабораторії, яку можна використовувати і для дистанційного навчання. Розроблено програмне забезпечення для контролю та самоконтролю знань студентів. Представлений комплекс на основі отриманих результатів доповнено технічними засобами для вивчення інших дисциплін і реалізовано технічний та тьюторський супровід для дистанційного навчання студентів з особливими потребами.

Робота виконана відповідно до запитів інноваційної економіки та інформаційного суспільства. Впровадження комплексу в освітній процес відповідає тенденції інформатизації всіх сфер діяльності, зокрема, освітньої та сприяє удосконаленню сучасної дидактики навчального процесу.

Цей інноваційний проект розроблений для створення організаційно-технологічної навчальної системи, яка використовує в освітньому процесі інтегрований інтелект: природний інтелект викладачів та моделі їх знань. Робота сприяє формуванню у студентів навичок, необхідних для дослідницької та проектної діяльності.

Упродовж останнього року підготовлено до друку навчальний посібник «Електротехніка і електроніка» для інтерактивного, зокрема, інклюзивного вивчення», подано заявку №ц 2019 01123 на корисну модель «Універсальний лабораторний стенд».

Цикл наукових праць авторів комплексу містить пріоритетні результати з розроблення інноваційних систем для навчання та самонавчання студентів. Він складається з 3 підручників, 2 навчальних посібників, 3 монографій, інформаційної системи самонавчання, записаної на компакт-диску, та 19 наукових публікацій, опублікованих упродовж 5-ти останніх років.

4. «Педагогічна система вищого військового закладу освіти в контексті розвитку сектору безпеки і оборони України»

Суб'єкт висування: **Київський національний університет імені Тараса Шевченка**

Авторський колектив у складі:

Толок Ігор Вікторович – кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, начальник;

Прохоров Олег Анатолійович – кандидат педагогічних наук, доцент, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заступник начальника;

Кучерявий Андрій Олександрович – доктор педагогічних наук, доцент, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри військової психології та педагогіки;

Рижиков Вадим Степанович – доктор педагогічних наук, професор, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру;

Бурій Сергій Володимирович – кандидат педагогічних наук, Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, старший науковий співробітник науково-дослідного центру;

Мельник Сергій Миколайович – кандидат юридичних наук, заслужений працівник освіти України, Харківський національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, військово-юридичний факультет, начальник.

Анотація роботи

Актуальність роботи зумовлена системними змінами у секторі безпеки та оборони України після 2014 року, що пов'язані з військовими діями на сході України, євроатлантичними інтеграційними процесами України, вимогами нормативних актів, зокрема, рішень Ради національної безпеки і оборони України та Указів Президента України.

Елементи педагогічної системи вищого військового закладу освіти (ВВЗО), що потребують покращення, відображено у *меті роботи*: забезпечити цілісність якісних змін у педагогічній системі ВВЗО, які зумовлені потребою модернізації системи підготовки військовослужбовців у зв'язку з актуальним військовим досвідом країни, необхідністю засвоєння кращого досвіду підготовки військовослужбовців за кордоном та вимогами нормативних актів у галузі безпеки й оборони держави, що визначають вектори реформування вищої військової освіти в напрямках удосконалення системи управління закладами освіти, оновлення змісту підготовки офіцерів та виведення на новий якісний рівень технологій дистанційного навчання майбутніх військовослужбовців.

Наукова новизна роботи полягає у розробці низки теоретичних положень і моделей у галузі управління військовою освітою, зокрема, системи моніторингу якості підготовки військових фахівців у ВВЗО, внесенні змін до змісту підготовки курсантів та офіцерів запасу з урахуванням досвіду проведення ООС (АТО) та провідного досвіду підготовки військовослужбовців у державах-членах НАТО, створенні технологій проектування та розробки дистанційних курсів тощо.

Науково-практична значущість роботи полягає, зокрема, у тому, що система управління ВВЗО набула гнучкості й ефективності, зміст підготовки майбутніх офіцерів ураховує кращий досвід і стандарти держав-членів НАТО та актуальний бойовий досвід Збройних Сил України, систематизовано й видано у вигляді методичних рекомендацій щодо питання організації повсякденної діяльності та дій офіцерів під час виконання бойових завдань у зоні операції об'єднаних сил (АТО) та ін.

Відповідно до теми роботи її авторами підготовлено 30 публікацій: 6 навчальних посібників, 1 методичні рекомендації та 23 статті у фахових виданнях.

5. «Міжнародна економічна політика»

Суб'єкт висування: **Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

Авторський колектив у складі:

Філіпенко Антон Сергійович – доктор економічних наук, професор, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Анотація роботи

Робота, що включає навчально-наукові публікації «Міжнародна економічна політика», присвячена теоретичним, методологічним та практичним аспектам міжнародної економічної політики. У зв'язку із загостренням глобальних проблем людства, ускладненням системи міжнародних економічних відносин необхідне розроблення узгодженої, скоординованої політики, суть, головні елементи та механізми якої висвітлено в підручнику, навчальному посібнику та серії наукових статей. Змістову частину циклу становлять теоретико-методологічні засади та практичні аспекти міжнародної економічної політики.

У роботі досліджено весь спектр взаємодії міжнародної економічної політики з іншими складниками світового господарства. Головну увагу приділено аналізу міжнародної торговельної політики, міжнародної політики в галузі факторів виробництва, міжнародної монетарної політики. Розкрито особливості вияву економічної політики на рівні багатонаціональних фірм, держави, регіональних інтеграційних об'єднань та на глобальному рівні.

Робота, що включає навчально-наукові публікації «Міжнародна економічна політика», адресована студентам, викладачам, співробітникам науково-дослідних установ та всім, хто цікавиться питаннями розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин.

6. Цикл праць

«Теоретико-методологічні засади та технології впровадження інклюзивного навчання в закладах вищої освіти»

*Суб'єкт висування: **Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»***

Авторський колектив у складі:

Таланчук Петро Михайлович – доктор технічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», президент;

Чайковський Михайло Євгенович – доктор педагогічних наук, професор, Хмельницький інститут соціальних технологій ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», директор;

Шевцов Андрій Гаррієвич – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, Міністерство освіти і науки України, директор департаменту ліцензування, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Дікова-Фаворська Олена Михайлівна – доктор соціологічних наук, професор, відмінник освіти України, комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, професор кафедри педагогіки та андрагогіки;

Сердюк Людмила Захарівна – доктор психологічних наук, професор, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, завідувач лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати, завідувач кафедри психології Інституту соціальних технологій ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;

Адирхаєв Сослан Георгійович – доктор педагогічних наук, доцент, Інститут соціальних технологій ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», директор;

Майборода Олена Вікторівна – кандидат педагогічних наук, Інститут відкритої освіти ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки, директор;

Нікуліна Ганна Федорівна – кандидат технічних наук, відмінник освіти України, ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», начальник відділу аспірантури та докторантури, старший викладач кафедри сучасної інженерії та нанотехнологій Інженерно-технологічного інституту;

Давиденко Ганна Віталіївна – доктор педагогічних наук, доцент, Вінницький соціально-економічний інститут ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», директор;

Таланчук Ірина Володимирівна – ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», начальник служби президента (юрисконсульт) університету, старший викладач кафедри цивільного, господарського, адміністративного права та правоохоронної діяльності.

Анотація роботи

Актуальність теми. Сучасний світ переживає корінну зміну підходів до освіти і до соціокультурної політики в цілому. Для ХХІ ст. характерне розуміння, що лише самореалізація особистості є основною метою будь-якого соціального розвитку. Суть змін полягає в тому, що освіті надається сенс не стільки пізнавальний, скільки розвиваючий. Пріоритетними стали загальнолюдські цінності, життя і здоров'я людини, розвиток особистості, розкриття її індивідуальності. Таким чином, у сфері освіти відбуваються суттєві зміни, викликані інтенсивними процесами глобалізації, зміною освітніх парадигм, технологізацією та інформатизацією. У світлі цих тенденцій гостро постає проблема формування в освітньому середовищі закладу вищої освіти особистості студента, зокрема, студента з особливими освітніми потребами як суб'єкта свого професійного і життєвого шляху.

Провідне місце серед вітчизняних закладів вищої освіти, які досягли позитивних результатів в організації навчання студентів з особливими освітніми потребами та впровадження системи інклюзивного навчання, займає Університет „Україна”.

Мета циклу праць – теоретико-методологічне обґрунтування та практичне запровадження інклюзивного навчання в закладах вищої освіти; розробка та впровадження комплексної системи супроводу студентів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору закладу вищої освіти.

Наукова новизна отриманих результатів. Основні науково-теоретичні та прикладні здобутки циклу праць полягають в тому, що *вперше*: здійснено наукове обґрунтування необхідності впровадження в освітній простір закладів вищої освіти ідей інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами; обґрунтовано розвиток інклюзивної освіти як процесу постійного пошуку найбільш ефективних шляхів задоволення індивідуальних потреб у навчанні всіх суб'єктів навчально-виховного процесу; розкрито новий підхід до аналізу соціальних груп осіб з інвалідністю на засадах соціологічних концепцій соціалізації та інтеграції; обґрунтовано соціологічний дискурс інтеграції як процесу дестигматизації людей з інвалідністю, їх включення в єдину соціальну систему активної взаємодії; визначено інклюзивну освіту у контексті реалізації соціальної моделі суспільного ставлення до осіб з інвалідністю як складову соціальної інклюзії, результат нормалізації умов соціального життя, розширення можливостей здобуття освіти відповідно до міжнародних та вітчизняних правових актів, перетворення інтегрованої освіти у більш досконалу форму навчання; визначено, що структурно-функціональним центром будови системи професійного реабілітування та професійної освіти є психологічна структура особистості й специфічні потреби студента з інвалідністю, елементи та якості яких визначають логіку реабілітування, завдання і засоби реабілітаційного процесу. Організаційно-методичні основи системи професійного реабілітування, форми та зміст мають будуватися на основі спеціальних освітніх принципів і методів корекційно-реабілітаційної роботи; обґрунтовано та реалізовано цілісний підхід на основі системно-синергетичної методології до дослідження мотивації учіння особистості в інклюзивному освітньому середовищі; з позицій системно-синергетичної методології розкрито основні закономірності структурної організації мотивації учіння особистості, виявлено та проінтерпретовано основні закономірності генезису мотивації учіння в процесі професійного становлення особистості; виявлено специфіку організації мотивації учіння студентів з особливими освітніми потребами; на основі розкриття евристичного потенціалу соціологічних, психологічних, соціально-педагогічних та реабілітаційно-корекційних підходів та результатів емпіричних досліджень обґрунтовано зміст та технології реалізації інклюзивного навчання студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі закладу вищої освіти як необхідного етапу інтеграції, її поглиблення і розширення; визначено інклюзивну компетентність викладачів як чинник розвитку педагогічної, психологічної, медико-реабілітаційної та соціально-педагогічної роботи зі студентами з особливими освітніми потребами; охарактеризовано складові комплексного супроводу навчання студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі закладу вищої освіти; розкрито сутність педагогічної, психологічної, медико-реабілітаційної, фізкультурно-спортивної та соціально-педагогічної роботи зі студентською молоддю з особливими освітніми потребами, що за допомогою відповідних технологій здійснюється у закладі вищої освіти спеціально створеною структурою та

спрямовується на створення сприятливих умов соціалізації студентів з особливими освітніми потребами з метою їх мобільності та інтеграції у суспільство; розроблено та науково обґрунтовано концептуальні засади фізичного виховання і спорту студентів з особливими освітніми потребами, в основу яких покладено положення про реорганізацію фізичного виховання студентів з особливими освітніми потребами за рахунок всебічного використання принципів індивідуального та особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів, методів і форм фізичного виховання та спортивної діяльності, вдосконалення фізкультурної освіти, наукового забезпечення, широкої інтеграції в міжнародну систему освіти та взаємообмін передовим досвідом.

Практична значущість циклу праць. Уперше в Україні запроваджено практику інклюзивного навчання студентів з особливими освітніми потребами в умовах закладу вищої освіти через технологію комплексного супроводу навчального процесу; впроваджено науково-організаційні засади розбудови інклюзивного освітнього простору, створено безбар'єрне архітектурне середовище та спеціалізовану матеріально-технічну базу; підготовлено спеціалізоване навчально-методичне забезпечення та впроваджено спеціальні інформаційні і педагогічні технології; запроваджено технології формування у викладачів та студентів інклюзивної компетентності та організації соціальної та медико-реабілітаційної допомоги; розроблено та впроваджено вітчизняну модель системи супроводу навчання студентів з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі закладу вищої освіти, яка покладена в основу організації інклюзивного навчання в університеті; впроваджено в освітній процес закладу вищої освіти авторську методику діагностики типів спрямованості мотивації учіння в інклюзивному освітньому середовищі та забезпечення мотивації учіння як самодетермінованого феномену; розроблено та запроваджено комплекс технологій роботи зі студентами з особливими освітніми потребами у закладі вищої освіти.

За тематикою циклу автори опублікували 482 роботи, зокрема: 22 монографії, 25 навчальних та навчально-методичних посібників; 193 статті у провідних фахових та 51 статтю в інших наукових виданнях України; 46 статей у зарубіжних наукових виданнях; 136 доповідей науково-практичних конференцій та 9 методичних рекомендацій.

Номінація «Наукові досягнення в галузі освіти»

1. Комплекс сучасних підручників з «онкології» для навчання вітчизняних та іноземних студентів, лікарів-курсантів у медичних академіях та університетах України

Суб'єкт висування: **Громадська організація
«Національна асоціація онкологів України»**

Авторський колектив у складі:

Баштан Володимир Петрович – доктор медичних наук, професор, Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава), завідувач кафедри онкології та радіології з радіаційною медициною;

Бондаренко Ігор Миколайович – доктор медичних наук, професор, Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України», завідувач кафедри онкології та медичної радіології;

Галайчук Ігор Йосифович – доктор медичних наук, професор, Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України», завідувач кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини;

Дудніченко Олександр Сергійович – доктор медичних наук, професор, Харківська медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України, завідувач кафедри онкології та дитячої онкології;

Розуменко Володимир Давидович – доктор медичних наук, професор, головний онконейрохірург Національної академії медичних наук України, Державна установа «Інститут нейрохірургії імені акад. А. П. Ромоданова Національної академії медичних наук України», начальник відділу нейроонкології та нейрохірургії дитячого віку, Європейський університет (м. Київ), професор кафедри менеджменту охорони здоров'я;

Старіков Володимир Іванович – доктор медичних наук, професор, Харківський національний медичний університет, завідувач кафедри онкології;

Шевченко Анатолій Іванович – доктор медичних наук, професор, Запорізький державний медичний університет, завідувач кафедри онкології та онкохірургії.

Анотація роботи

Актуальність і завдання роботи визначили зростання захворюваності і смертності від злоякісних пухлин, що є проблемою, яка входить у сферу національної медичної безпеки; втратою чотирьох кафедр онкології на окупованих територіях, у тому числі опорної; необхідністю відновлення творчого потенціалу українських вчених-онкологів у питаннях підвищення якості освіти з предмета онкологія, наповнення його сучасним змістом, що відповідає світовим стандартам діагностики та лікування хворих на злоякісні пухлини.

Мета роботи: підвищення якості освіти з предмета "Онкологія" на основі сучасних наукових досягнень у медичній науці і практиці.

Уперше для викладання онкології у медичних університетах України створено Національний підручник «Онкологія» (2013) і підготовлено його друге перероблене видання (2018), у якому висвітлено сучасні світові наукові досягнення з молекулярної біології і генетики злоякісних пухлин, отриманих за 2013–2018 роки. Для вивчення предмету «Онкологія» іноземними студентами написані підручники англійською (2013, 2018) та російською (2013, 2015) мовами, адаптовані до навчальної програми медичних університетів України. Вперше створені електронні підручники (посібники) з онкології для студентів медичного, стоматологічного і медсестринського факультетів. Для вивчення основ діагностики і лікування злоякісних пухлин у дітей, уперше видано фундаментальний підручник «Дитяча онкологія» (2013). Підготовлено фундаментальний навчальний посібник «Медико-соціальна експертиза при онкологічних захворюваннях» (2016) для визначення тривалості тимчасової непрацездатності та груп інвалідності у хворих на рак. Уперше створено інтерактивний тлумачний словник українських медичних термінів з онкології (2015). Видано цілий ряд посібників для детального і наочного вивчення окремих тем клінічної онкології. Комплекс підручників і посібників із клінічної онкології разом із навчально-методичними публікаціями забезпечують усі освітні рівні викладання і вивчення даного предмету.

Науково-практична значущість полягає в тому, що у контексті навчальних підручників поєднуються досягнення молекулярної біології і генетики раку з новітніми надбаннями в клінічній онкології з акцентуванням навчання на мультидисциплінарній моделі діагностики та лікування хворих. Підручники протягом 2013–2018 років використовувались для навчання студентів, лікарів, підготовки молодих наукових кадрів у медичних університетах і академіях держави.

Реалізація положень роботи є вагомим внеском у підвищення якості викладання предмету «онкологія» – цієї соціально значущої для нашого суспільства дисципліни, для утвердження авторитету вітчизняної науки в галузі онкологічної освіти, сприяє інтелектуальному розвитку нової генерації лікарів.

За темою роботи авторами підготовлено підручників, монографій, навчальних посібників – 40, у наукових фахових виданнях надруковано 119 статей, захищено дисертацій – 9, отримано авторських прав на твір – 7.

2. «Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI століття»

Суб'єкт висування: **Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

Авторський колектив у складі:

Ковальов Юрій Іванович – доктор філологічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології, професор кафедри української літератури, теорії літератури, літературної творчості.

Анотація роботи

Робота «Історія української літератури: кінець XIX – початок XXI ст.» здійснює поетапне висвітлення історії української літератури від кінця XIX до початку XXI ст., складається з чотирьох частин, структурованих за жанрово-родовими принципами (епос, лірика, драма), що тісно пов'язані з динамікою стильових течій та напрямів в контексті інтелектуальної думки, зокрема, літературознавчих шкіл і методів, філософських і психологічних тенденцій, соціальних процесів. Кожна з них враховує навчальні програми для студентів-філологів, супроводжується відповідними репродуктивно-творчими питаннями. У першій та другій частині роботи під загальною назвою «У пошуках іманентного сенсу» висвітлено загальний огляд літературного процесу українського письменства на межі XIX – XX ст.: модернізм з пропедевтичних міркувань; принципи Арістотелівського й Платонівського мімезису; засновки «філософії життя»; сецесія як неминучий перехідний етап; народництво (Стара й Молода Громади, «Просвіта», Братство тарасівців), екстрапольоване на реалізм як літературну форму позитивізму, пов'язане з реальною критикою, культурно-історичною школою та порівняльним літературознавством; літературні дискусії на сторінках журналу «Правда» та між М. Драгомановим й Б. Грінченком; вищий рівень народництва – 100-ліття нової української літератури й 25-ліття творчості І. Франка; зміни в інтелектуальному полі під впливом «філософії життя» – психологічна й філологічна школи, «Із секретів поетичної творчості» І. Франка; колізії між світоглядами народництва й модернізму; змагання між реалістичним і модерністським типом творчості; формування «Української хати» й «Молодої музи»; модернізм та його стильові течії; авангардизм та його стильові течії.

Українська лірика межі XIX – XX ст.: криза лірики в контексті реалізму та її причини; «непривітаний співець» Я. Щоголів; сецесійний характер лірики від реалізму до модернізму – творчість І. Франка, О. Маковея, М. Чернявського, Уляни Кравченко; модерністський характер лірики – творчість Лесі Українки, А. Кримського, О. Олеся, М. Вороного, Г. Чупринки, М. Філянського, П. Карманського, С. Чарнецького, С. Твердохліба, В. Пачовського, Б. Лепкого, С. Яричевського та ін.; творчість січових стрільців; авангардистський характер лірики – кверофутуризм М. Семенка.

Українська епіка межі XIX – XX ст.: перерозподіл жанрів у ричищі реалізму, пріоритети романних форм (П. Куліш, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький та ін.); перерозподіл жанрів у ричищі модернізму, пріоритети новелістичних форм; сецесійний характер прози – творчість І. Франка, О. Маковея, Л. Мартовича, Т. Бордуляка, Дніпрової Чайки, Євгенії Ярошинської, С. Васильченка, А. Тесленка; модерністський характер прози – творчість А. Кримського, А. Крушельницького, С. Яричевського, Л. Пахаревського, Г. Хоткевича, М. Коцюбинського, А. Кримського, Ольги Кобилянської, Лесі Українки, В. Стефаника, Марка Черемшини, М. Яцкова, О. Плюща, М. Могилянського, В. Винниченка.

Українська драма межі XIX – XX ст.: творчість «корифеїв українського театру» (М. Кропивницький, І. Карпенко-Карий, М. Старицький); специфіка нової драми в аспекті модернізму; сецесійний характер драми І. Франка, Любові Яновської, А. Крушельницького, Г. Хоткевича та ін; специфіка модерністської драми Людмили Старицької-Черняхівської, О. Олесея, Лесі Українки, В. Винниченка.

У наступній частині роботи з підназвою «У сподіваннях і трагічних зламах» автор завершує висвітлення ідейно-естетичних пошуків українського письменства межі XIX – XX ст., передбачає період «розстріляного відродження». Загальний огляд нестабільної соціально-політичної ситуації; активізація книгодрукування; «кафейний період», «Біла студія», «Музагет»; лірика символістів другої хвилі; П'єроада М. Семенка; лірика революційних романтиків; кларнетизм П. Тичини; епіка В. Винниченка, М. Івченка, В. Підмогильного, Г. Михайличенка; драма Людмили Старицької-Черняхівської, Я. Мамонтова, В. Винниченка.

Четверта частина присвячена загальному огляду української літератури періоду «розстріляного відродження», тісно пов'язаному з літературним процесом межі XIX – XX ст.

Усі частини роботи виявляють послідовність і наступність, що відповідає сутності літературного процесу, який розвивається за принципом притягування – відштовхування і методологічним настановам освітньої практики.

3. «Комплекс освітніх та наукових видань як інноваційний інструмент підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій на основі компетентнісного підходу»

Суб'єкт висування: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Авторський колектив у складі:

Верес Олег Михайлович – кандидат технічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка», доцент кафедри інформаційних систем та мереж;

Глибовець Микола Миколайович – доктор фізико-математичних наук, професор, Національний університет України «Києво-Могилянська академія», декан факультету інформатики;

Годлевський Михайло Дмитрович – доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри програмної інженерії та інформаційних технологій управління;

Катренко Анатолій Васильович – кандидат економічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка», доцент кафедри інформаційних систем та мереж;

Кунанець Наталія Едуардівна – доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, Національний університет «Львівська політехніка», професор кафедри інформаційних систем та мереж;

Лупенко Сергій Анатолійович – доктор технічних наук, професор, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, професор кафедри комп'ютерних систем та мереж;

Любчик Леонід Михайлович – доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри комп'ютерної математики і аналізу даних;

Митник Микола Мирославович – кандидат технічних наук, доцент, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, перший проректор;

Павлов Олександр Анатолійович – доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», завідувач кафедри автоматизованих систем обробки інформації і управління;

Пасічник Володимир Володимирович – доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», професор кафедри інформаційних систем та мереж.

Анотація роботи

Актуальність теми. Стрімкий розвиток вітчизняної галузі інформаційних технологій, що за експортним потенціалом впевнено утримує 1-2-е місце в Україні і за оцінками фахівців компанії GlobalLogic до 2025 року зросте у 2,3 рази, потребуватиме заповнення понад 240 тис. високотехнологічних вакансій. Базові тренди розвитку ІТ-галузі вимагають, щоб заповнення вакансій відбувалося фахівцями, які б на рівні найвищих світових стандартів та сучасних вимог володіли широким спектром компетентностей із надання сервісів та створення конкурентоспроможних продуктів у таких інноваційних напрямках, як технології штучного інтелекту, великих даних, машинного навчання, хмарних та туманних обчислень та ін. Підготовка такого рівня фахівців згідно з перспективними вимогами вітчизняної ІТ-галузі та сучасних стандартів потребує інноваційних наукових та освітніх напрацювань, які б дозволяли забезпечувати високий рівень професійної підготовки випускників закладів вищої освіти України, глибоке удосконалення змісту навчальних дисциплін.

Метою роботи є розроблення та апробація наукових та освітньо-методичних засад, підготовка, видання та впровадження у навчальний процес закладів вищої освіти України інноваційного комплексу наукових та освітніх видань, що є важливою компонентою забезпечення високої якості підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій на базі компетентнісного підходу.

Наукова новизна роботи полягає у створенні на рівні кращих світових взірців комплексу методологічних розроблень та інноваційних підходів, наукового, методичного та інформаційно-технологічного забезпечення процесів підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій на базі компетентнісного підходу. Авторами розроблено інноваційний комплекс освітніх та наукових видань, що забезпечує системне інформаційно-змістове наповнення навчальних курсів підготовки фахівців за спеціальностями 121 «Інженерія програмного забезпечення», 122 «Комп'ютерні науки», 123 «Комп'ютерна інженерія», 124 «Системний аналіз», 125 «Кібербезпека» та 126 «Інформаційні системи та технології» галузі знань «Інформаційні технології».

Практична значущість отриманих результатів полягає у виданні та масштабному впровадженні у навчальний процес закладів вищої освіти України комплексу освітніх та наукових праць, де на рівні кращих світових взірців системно викладено сутність та основний зміст навчальних курсів освітньо-професійних та освітньо-наукових програм підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для реального сектору економіки України.

Результати наукових розвідок авторського колективу впроваджені на національному рівні у освітні процеси підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра, а також освітньо-наукового рівня – доктор філософії. Комплекс освітніх та наукових видань дозволяє сформувати ґрунтовний базис викладання українською мовою профільних дисциплін у вітчизняних закладах вищої освіти, широкому та високо фаховому використанню україномовної термінології в галузі інформаційних технологій, сприяє втіленню Законів України «Про вищу освіту» та «Про засади державної мовної політики».

Основні показники творчих здобутків авторів – опубліковано 1441 наукова та науково-методична публікація, зокрема: 27 монографій, 25 підручників, 47 навчальних посібників (значна частина яких отримали гриф МОН України), 69 статей та 66 тез доповідей у виданнях, що індексовані у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, 485 статей у фахових та наукових виданнях. Сумарний h-індекс колективу в наукометричній базі даних Scopus – 23, кількість цитувань робіт авторів у цій базі становить 239. Згідно з наукометричною базою даних Google Scholar Citation сумарний h-індекс становить 74, 10-індекс – 60, кількість цитувань робіт авторів у цій базі становить 2713.

Аналогічних за обсягом та системністю подання україномовних комплексів освітніх та наукових видань, що інтегровано забезпечують освітньо-наукові процеси підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій на базі компетентнісного підходу, в закладах вищої освіти України немає.

4. «Розвиток теоретичних основ інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України»

Суб'єкт висування: **Національна академія педагогічних наук України**

Авторський колектив у складі:

Биков Валерій Юхимович – доктор технічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, директор;

Буров Олександр Юрійович – доктор технічних наук, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу технологій відкритого навчального середовища;

Гуржій Андрій Миколайович – доктор технічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, головний науковий співробітник;

Жалдак Мирослав Іванович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, факультет інформатики, завідувач кафедри теоретичних основ інформатики;

Лещенко Марія Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, провідний науковий співробітник відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій;

Литвинова Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, завідувач відділу технологій відкритого навчального середовища;

Луговий Володимир Іларіонович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, Національна академія педагогічних наук України, перший віце-президент;

Олійник Віктор Васильович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, радник ректора;

Спірін Олег Михайлович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, проректор з цифровізації освітньо-наукової діяльності;

Шишкіна Марія Павлівна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти.

Анотація роботи

Актуальність і завдання роботи зумовлені потребою створення конкурентоспроможної освітньої сфери незалежної України в умовах глобалізації, євроінтеграції, формування інноваційного людського капіталу, сучасних компетентностей і кваліфікацій людини, підвищення доступності та якості освіти.

Метою роботи є обґрунтування і розвиток теоретико-методологічних та науково-методичних основ інформатизації освіти, широке впровадження в освітню та дослідницьку практику інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), створення інформаційно-цифрового освітнього простору України, розроблення та поширення відкритих систем у галузі освіти, педагогіки і психології.

Упродовж 1991-2018 років авторами здійснено комплексні наукові дослідження і розробки, результати яких забезпечили розвиток теоретичних основ цільових, змістових, технологічних, науково-організаційних та нормативно-правових складників інформатизації освіти, упровадження ІКТ у широку освітню практику.

У роботі вперше розроблено та обґрунтовано культурно-інформаційну теорію освіти, що пояснює роль інформації і комунікації в освіті, базисну організацію компетентностей, теорію організаційних систем відкритої освіти та Інтернет-орієнтованих науково-освітніх середовищ, теорію цифрової гуманістичної педагогіки, а також низку концепцій інформатизації освіти України.

Сформульовані авторським колективом теоретичні і концептуальні положення інформатизації освіти стали підґрунтям для прикладних розробок, експериментальної перевірки і практичного застосування інноваційних продуктів на національному, регіональному, інституційному, індивідуальному рівнях. Створення системи підготовки вчителів інформатики, підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівних кадрів освіти уможливило розвиток цифрових компетентностей здобувачів освіти відповідно до запитів інформаційного суспільства. Авторами зроблено вагомий внесок у розроблення науково-методичного забезпечення дистанційної освіти вчителів і державних управлінців, нових систем навчання і хмаро орієнтованих освітніх середовищ, створення електронних освітніх ресурсів, електронних наукових фахових видань, підручників і посібників для різних рівнів освіти. За навчально-методичними матеріалами авторів упродовж 1991-2018 рр. підготовлено понад 20 тис. вчителів інформатики, близько 125 тис. вчителів інших предметів, підвищено кваліфікацію з ІКТ понад 180 тис. педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів освіти України.

Реалізовано інноваційні інституційні форми інформатизації освіти (наукова установа, центри і мережі дистанційного навчання, спільні науково-дослідні лабораторії наукових установ і закладів вищої освіти, електронні освітньо-наукові бібліотеки), започатковано нові напрями підготовки висококваліфікованих фахівців з ІКТ в освіті, створено нову наукову спеціальність (спеціалізацію) 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

За темою роботи опубліковано 454 наукові та навчально-методичні праці, зокрема: 32 монографії, 16 підручників, 57 посібників, 279 статей, з них 133 - у наукових фахових виданнях України, 29 - у виданнях, що індексуються у SCOPUS та Web of Science Core Collection. За Google Scholar загальна кількість цитувань зазначених праць становить понад 11,5 тис., індекс Гірша – 48, індекс i10 – 230. За тематикою роботи захищено 120 дисертацій, із них 33 - докторські й 87 кандидатських.

5. Цикл наукових праць «Теоретико-методологічне обґрунтування і практичне впровадження системи підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України з кібербезпеки»

Суб'єкт висування: **Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

Авторський колектив у складі:

Воробієнко Петро Петрович – доктор технічних наук, професор, Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова, ректор;

Даник Юрій Григорович – доктор технічних наук, професор, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, інститут інформаційних технологій, начальник;

Корнейко Олександр Васильович – кандидат технічних наук, професор, Національна академія внутрішніх справ, навчально-науковий інститут №1, завідувач кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки;

Мамченко Сергій Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, Національна академія Служби безпеки України, навчально-науковий інститут інформаційної безпеки, директор;

Новіков Олексій Миколайович – доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», професор кафедри інформаційної безпеки, проректор з науково-педагогічної роботи;

Оксіюк Олександр Глібович – доктор технічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет інформаційних технологій, завідувач кафедри кібербезпеки та захисту інформації;

Руснак Іван Степанович – доктор військових наук, професор, Міністерство оборони України, Перший заступник Міністра оборони України, професор кафедри стратегії національної безпеки та оборони України Національного університету оборони України імені Івана Черняховського;

Телелим Василь Максимович – доктор військових наук, професор, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, інститут державного військового управління, професор кафедри стратегії національної безпеки та оборони.

Анотація роботи

Актуальність роботи визначена необхідністю протидіяти гібридній агресії та військовим діям проти України в кіберпросторі, що потребує розбудови відповідної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців із кібербезпеки для сектору безпеки і оборони України (СБОУ) та забезпечення освіченості широких верств населення з основ кібербезпеки.

Метою роботи є теоретико-методологічне обґрунтування і практичне впровадження системи підготовки фахівців у всіх сферах забезпечення кібербезпеки (кібероборони, кіберзахисту, кіберрозвідки, кіберконтррозвідки, захисту об'єктів критичної структури, протидії кіберзлочинності тощо) для потреб СБОУ, а також економіки держави.

Наукова новизна і практична значущість одержаних результатів.

Уперше в Україні:

проведено аналіз вітчизняного досвіду та досвіду передових країн світу з підготовки кадрів та протидії кіберагресії, що дозволило сформувати сучасну системну концепцію підготовки фахівців СБОУ з кібербезпеки та освіти населення з цих питань;

упроваджено у законодавчий простір України нормативно-правові документи, що забезпечують функціонування національної системи забезпечення кібербезпеки, сформовано управлінські вертикалі та організаційні структури, включно із системою кіберосвіти;

науково обґрунтовано та оптимізовано педагогічну систему підготовки фахівців із кібербезпеки всіх кваліфікаційних та освітніх рівнів, спеціальностей і спеціалізацій для СБОУ;

обґрунтовано, розроблено та впроваджено стандарти освіти, освітні (освітньо-професійні) та наукові (науково-професійні) програми, навчальні плани для спеціальностей і спеціалізацій вищої освіти з кібербезпеки.

Реалізація положень роботи сприяє розвитку педагогічної науки, позитивно впливає на суспільний прогрес та інтелектуальний розвиток особистості, утверджує високий авторитет вітчизняної науки в галузі освіти загальнодержавного та міжнародного рівнів, дає можливість забезпечити СБОУ фахівцями всіх рівнів, спеціальностей і спеціалізацій у сучасних умовах кіберагресії проти України, а тому має важливе оборонне значення і суттєво впливає на забезпечення національної безпеки України.

За темою роботи авторами захищено дисертаційних досліджень – 84; підготовлено монографій, підручників – 45; навчальних і методичних посібників, методичних вказівок – 49; програм навчальних дисциплін та інших методичних видань – 30; друкованих праць у наукових фахових виданнях – 241.